

KANAL
OB SOČI

1973–2023

SLOVENSKA
ALPINISTIČNA
ODPRAVA v
elCAPITAN (Kalifornija)
el Capitan climbing expedition

Janez Dovžan in Janez Gradišar

fotografije in predavanja

Vabimo vas na odprtje razstave
v petek, 24. marca 2023, ob 18.30.

Razstava bo odprta do vključno
7. maja 2023.

1. SLOVENSKA ALPINISTIČNA ODPRAVA V EL CAPITAN 1973–2023

Prvi alpinistični vstopi v granitne stene Yosemitejske doline segajo v leto 1950. Domači plezalci so razvili svojo tehniko plezanja, s posebnimi pripomočki in z drugačno filozofijo. Osnovno pravilo je bilo zapustiti steno po vzponu čisto in s tehniko neomadeževano; to so bili pionirji današnjega prostega plezanja.

V Evropi so bile takrat sanje in največji izziv vsakega alpinista gore v Himalaji, vendar se je bilo ob množici odličnih plezalcev zelo težko prebiti v najožji izbor. Zato smo iskali vedno nove potrditve in nove zanimive cilje. Neznano mogočno ostenje v Kaliforniji je bilo ravno prav skrivnostno in vznemirjujoče. A do leta 1973 so se v njem od Evropejcev preizkusili le Francozi. »Če hočeš ujeti vlak, moraš teči hitreje, kot pelje vlak,« je dejal Aleš Kunaver pred več kot 50 leti, ko smo Slovenci v alpinizmu začeli dohajati svetovne narode. Leta 1973 smo z vzponi v El Capitanu stopili v sam vrh svetovnega alpinizma.

Ideja za odpravo se je porodila Janezu Gradišarju. Za projekt je uspel navdušiti že preizkušane plezalce: Mojstrančana Janeza Dovžana in Miho Smoleja, Tržičana Janeza Lončarja in Dušana Srečnika ter kranskega Nejca Zaplotnika. Da gre za slovensko in ne jugoslovansko odpravo, so pred komisijo uspeli utemeljiti s tem, da jo sestavljajo le Slovenci. V pripravah so preučevali

francoske opise stene in smeri, nepoznano opremo in njeno pravilno uporabo, iskali sponzorje. Ob prihodu v ZDA pa so jim bili v izredno veliko pomoč Slovenci v San Franciscu, predvsem dr. Dekleva in dr. Rode.

V tistih časih je bilo plezanje bolj pustolovščina kot šport. Preko stene je bilo vrisanih komaj deset preplezanih smeri, vzpon pa je trajal dneve in dneve. Med enomesečnim bivanjem v parku so preplezali kopico krajših smeri, ki so jim služile za seznanjanje s skalo in osvajanje nove tehnike plezanja, odpravo pa okronali z uspešno opravljenimi večdnevnimi vzponi visoke težavnostne stopnje v El Capitanu, smer Salathe Wall in Triple Direct in Half Domu, smer Direct Northwest Face. Mark Jenkins je zapisal: »To je čar Yosemitev: tam se rojevajo junaki. Ni pomembno, od kod so, iz Alp ali iz Andov, vsi, ki plezajo po stenah in kaj dajo nase, koprnijo po tem, da bi se odpravili na romanje v »Dolino«, da bi se pomerili na velikanih: El Capitanu, lesketajoči se kamniti gmoti, ki je tolikšna, da so 30 metrov visoki rumeni bori ob njenem vznožju videti kot miniaturni; na Cathedral Rocks, temni utrdbi v večni senci; in Half Domu, na pol preklanem granitnem jabolku, ki s severozahodno steno, segajočo do neba, privablja najdrznejše plezalce na svetu. Plezanje je tam kot posvetitev, iniciacijski obred.« (National Geographic, maj 2011, slovenska izdaja, str. 96)

Člani takratne odprave so bili:

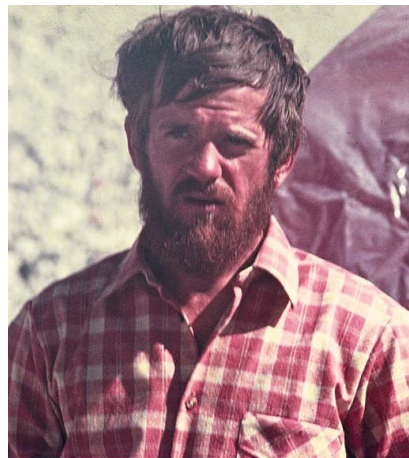
Nejc Zaplotnik (1952 Rupa pri Kranju, † 1983 Manaslu–Himalaja).

Kot član AO Kranj je sodil med najuspešnejše alpiniste svoje generacije. Bil je samohodec in turni smučar. Udeležil se je mnogih odprav: 1973 Yosemite, 1975 Makalu, 1976 Matterhorn in Civetta, 1977 Gasherbrum I, 1979 Mt. Everest, 1981 Lhotse, 1983 Manaslu. Pisal je članke, bil organizator, mentor, inštruktor. Njegova knjiga Pot (1981) je ena izmed kulturnih knjig naše planinske literature.

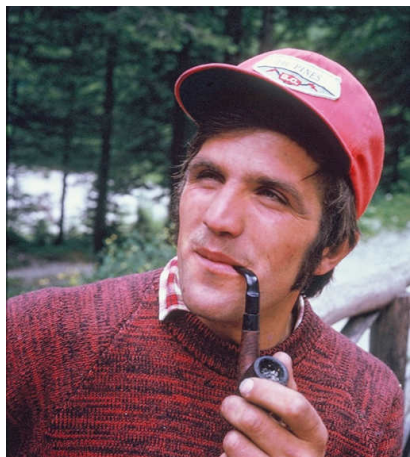
Dušan Srečnik – Zobač (1949 Tržič, † 2021 Golnik)

Alpinist in gorski reševalec. Član AO Tržič, kjer je aktivno sodeloval pri vzgoji mladih ter pri reševalnih akcijah GRS. V svojem bogatem alpinističnem življenju je vse od mladeniških let, pa dokler mu je zdravje dopuščalo, opravil preko 300 vzponov vseh težavnostnih stopenj predvsem v Julijcih in Kamniških Alpah, zbirko je nadgradil z vzponi v Paklencih, Rili, Z Julijcih, Dolomitih, Centralnih Alpah. Udeležil se je dveh alpinističnih odprav: Yosemite 1973 in Makalu 1975.

Miha Smolej (1948 Dovje, † 2015 Dovje)

Alpinist in gorski reševalec GRS Mojstrana. Plezati je začel z 20 leti, od 1971 dalje v navezi z Janezom Dovžanom. Preko mnogih težkih vzponov in zahtevnih smeri v domačih gorah, Dolomitih in Z Alpah je višek plezanja v kopni skali dosegel z vzponom na El Capitan in Half Dom (Yosemite 1973). Na odpravi Kangbačen 1974 je dosegel višino 7200 m, osvojil pa deviški vrh Wedge Peak. Na odpravi v Ande 1977 je osvojil vrh Jirishanca Chico.

Janez Lončar – Šodr (1946 Tržič)

Šodr je predstavnik začetka zlate dobe tržiškega alpinizma. V letih od 1970 do 1975 je nanizal množico težkih vzponov v Julijcih in Kamniških Alpah, Centralnih Alpah, Z Julijcih, Paklencih, Dolomitih. Pridružil se je odpravam Yosemite 1973 in Makalu 1975. Leta 1977 je bil vodja 1. JAO v Karakorum na vrhova Hidden Peak in Gasherbrum I. Kot večina tržiških alpinistov je sodeloval pri vzgoji mladih v svojem AO ter v mnogih reševalnih akcijah tržiške postaje GRS.

Janez Dovžan (1945 Mojstrana)

Alpinist in gorski reševalec. Alpinistične osnove je pridobival kot tečajnik AAO v Ljubljani, nato pa je pot nadaljeval med domačimi plezalci AO Mojstrana – t. i. Mojstranski mi verericami. Preplezal je mnoge težavne smeri v domačih stenah, Dolomitih in Berglu in jih kronal z vzponi v ostenjih parka Yosemite (Half Dome in El Capitan, smer Triple Direct). Alpinistično pot je nadaljeval v jugoslovanskih in slovenskih odpravah v Himalaji (Kangbačen 1974, Makalu 1975, Ama Dablam 2005) in Južni Ameriki (Jerupaya 1977, Aconcaqua 1986). Med njegovimi posebnimi dosežki je prvenstveno alpinistično smučanje s Triglava skozi Müllerjev kamin (1973) in turna smučanja z vrhov gorstev, kot so Ararat, Visoki Atlas, Rila, Pireneji. Je častni član Zveze gorskih reševalnih društev Slovenije.

Janez Gradišar

(1944 Čirče pri Kranju)
Kot član AAO je v letih aktivnega alpinizma opravil preko 600 plezalnih vzponov, od tega več kot 50 prvenstvenih smeri (med drugimi v Grandes Jorasses in Marmolada). Vzponom v domačih in v ostalih evropskih gorah je dodal še šopek štirih alpinističnih odprav. Leta 1971 je s kolegi plezal na Lofotih, 1972 v afriškem Hogarju. Naslednje leto je organiziral in vodil meddruštveno odpravo v Yosemite in z Nejcem Zaplotnikom v sedmih dneh preplezal smer Salathe v steni El Capitana. Na odpravi Kangbačen 1974 je z Bojanom Polakom in Miho Smolejem prvi stopil na Wedge Peak – Dilimigata 6850 m. Alpinizmu se ni nikoli odpovedal, redno ga spremlja in na samosvoji način včasih razveseljuje poslušalce na predavanjih. Je aktiven član Gorniškega kluba Skala in PD Valentin Stanič v Kanalu ob Soči, kjer živi s svojo družino.